

Suava Zbierski-Salameh*

Dominika Pazder**

Bartosz Kaźmierczak***

orcid.org/0000-0002-0071-3540

orcid.org/0000-0001-8436-6963

W trosce o lokalną tożsamość – zarządzanie dziedzictwem nieuświadomionym. Przykład badawczy gminy i wsi Tarnowo Podgórne w Wielkopolsce

In Care of Local Identity – Managing Unconscious Heritage: Research on the Example of Tarnowo Podgórne County and Village in Greater Poland

Słowa kluczowe: planowanie dziedzictwa, tożsamość lokalna, planowanie uspołecznione, *placemaking*

Keywords: heritage planning, local identity, participatory planning, *placemaking*

Wprowadzenie

Artykuł podejmuje tematykę ochrony lokalnej tożsamości i tworzenia nowej jakości dziedzictwa w odniesieniu do istniejących wartości. Punktem wyjścia jest obserwacja, że omawiana gmina wiejska Tarnowo Podgórne nie w pełni wykorzystuje możliwości rozwojowe wynikające z zastanych wartości kulturowych i przyrodniczych. Obszar ten, znajdując się w strefie oddziaływania miasta metropolitalnego, podlega silnym zjawiskom suburbanizacji, dlatego też poruszany w pracy wątek dotyczący przekształceń przestrzennych autorzy nazywają „urbanistycznym”, a nie ruralistycznym. Gmina charakteryzuje się dużą aktywnością rozwojową – powstało wiele aktywizujących gospodarczo funkcji o charakterze strategicznym, które świadczą o dużej sprawności ekonomicznej i zarządczej. Rozwój gminy nie jest jednak zrównoważony, a przyczyną jest presja suburbanizacyjna położonego w pobliżu ośrodka osadniczego o dużym oddziaływaniu Poznania. Gmina wykorzystwała walor lokalizacyjny związany z doskona-

Introduction

This article presents issues related to the protection of local identity and creation of new quality heritage on the basis of existing resources. The observation that Tarnowo Podgórne county, the subject matter of the analysis herein, failed to properly address the existing therein cultural and natural resources and failed to fully harness their potential for the growth of the entire county was the starting point of our studies. The county area is located within the impact zone of a metropolitan city and, thus, has clearly succumbed to the strong pressure of suburbanization. That is why any spatial transformations therein discussed by the authors are called “urbanization” rather than “ruralization” processes. The county develops dynamically—many functions have been created that are of strategic importance for the activation of business activities. Local authorities have successfully attained high financial efficiency of the county though excellent management. Nevertheless, the county growth does not meet the principles of sustainable development

* dr, prezes Instytutu Publicznej Socjologii Haverford w Bostonie (USA)

** dr hab. inż. arch., prof. Politechniki Poznańskiej, Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej

*** dr inż. arch., Wydział Architektury Politechniki Poznańskiej

* *Ph.D., President, Haverford Institute of Public Sociology, Boston (USA)*

** *D.Sc. Ph.D. Eng. Arch., University Professor, Faculty of Architecture, Poznan University of Technology*

*** *D.Sc. Ph.D. Eng. Arch., University Professor, Faculty of Architecture, Poznan University of Technology*

Cytowanie / Citation: Zbierski-Salameh S., Pazder D., Kaźmierczak B. In Care of Local Identity – Managing Unconscious Heritage: Research on the Example of Tarnowo Podgórne County and Village in Greater Poland. *Wiadomości Konserwatorskie – Journal of Heritage Conservation* 2021, 68:87–100

Otrzymano / Received: 4.03.2021 • **Zaakceptowano / Accepted:** 29.08.2021

doi: 10.48234/WK68TARNOWO

Praca dopuszczona do druku po recenzjach

Article accepted for publishing after reviews

ZAKRES DYSCYPLINARNY	ARCHITEKTURA I URBANISTYKA			SOCJOLOGIA
ZAKRES TERYTORIALNY	POZIOM 1. skala gminy	POZIOM 2. skala wsi	POZIOM 3. skala miejsca	wszystkie skale
CEL	określenie potencjału gminy w zakresie rozwoju funkcji turystycznej	wskazanie barier prawnych dla przyjętych scenariuszy rozwoju centrum wsi	klasyfikacja i wybór optymalnych rozwiązań projektowych	socjologiczne badania empiryczne
METODA	określenie lokalnych wartości przyrodniczych oraz elementów dziedzictwa kulturowego	analiza porównawcza MPZP ze studiami fizjonomicznymi i funkcjonalno-przestrzennymi	analiza porównawcza wypracowanych koncepcji	analiza etnograficzna
EFEKT	zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie istniejących wartości oraz podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej obszaru	delimitacja terenu posiadającego cechy sprzyjające przyjęciu formy i funkcji przestrzeni krystalizujących i aktywizujących centrum wsi	ułatwienie lokalnej społeczności biorącej udział w plebiscycie obiektywnej oceny wypracowanych koncepcji projektowych	określenie kondycji lokalnej społeczności

Tabela 1. Metodologia badawcza zastosowana w opisywanym procesie badawczym; opr. B. Kaźmierczak.

łą dostępnością komunikacyjną i postawiła na rozwój gospodarczy, tracąc większą tożsamość. W dokumentach planistycznych dotyczących rozwoju Tarnowa Podgórnego walory dziedzictwa nie są ani zbyt mocno uwypuklone, ani uznawane za podstawę tworzenia nowej jakości przestrzennej, funkcjonalnej i znaczeniowej. Prowadzone przez autorów badania miały na celu wskazanie elementów wpływających na lokalny charakter gminy i przededefiniowanie roli dziedzictwa w planowaniu jej rozwoju.

Przyjęte w badaniach założenia odnoszą się do idei planowania zrównoważonego i uspołecznionego, mającego na celu uwypuklenie istniejącego potencjału i zapewnienie właściwej orientacji w zakresie: ochrony walorów, zapewnienia ładu przestrzenno-społecznego, wykorzystania lokalnego dziedzictwa do kreowania nowej jakości przestrzennej przy aprobacie społecznej, rozwijania poczucia wspólnotowości i odpowiedzialności za ochronę lokalnej tożsamości. Dla autorów istotne było wytyczenie ścieżki wykorzystania istniejących walorów do tworzenia tzw. nowego dziedzictwa, rozumianego jako kluczowy komponent rozwojowy. Celem badań była analiza ilościowa walorów kulturowych i przyrodniczych wraz z ich przestrzennym rozłożeniem, której rezultatem jest identyfikacja obszarów koncentracji walorów i określenia ich dominujących cech. Pominięto waloryzację zasobów, gdyż określenie najcenniejszych, stanowiących o tożsamości lokalnej zostanie wypracowane w kolejnych etapach uspołecznionego procesu badawczego. Partycypacyjny charakter badań był konieczny, by skonfrontować różne punkty widzenia, rozpoznać obiektywne wartości poszczególnych walorów, wzbudzić potrzebę identyfikacji z przestrzenią zamieszkania i wypracować akceptowane społecznie rozwiązania. Identyfikacja potencjałów rozwojowych łączy podejście eksperckie z partycypacyjnym wypracowaniem kanonu lokalnych form przestrzennych,

due to the strong pressure of suburbanization exerted by a nearby metropolis (the city of Poznań). The county has clearly taken the advantage of its location, i.e., ideal transport access, and focused on business development, neglecting its own rural identity. Local master plans that envisage the directions of development of Tarnowo Podgórne neither highlight its heritage resources, nor view them as the basis for the creation of new spatial and functional quality that might change the role of the county in the entire region. The research undertaken by the authors aimed to identify elements characteristic of the local nature of the county in order to re-define the role of heritage in the local master plans.

The research assumptions referred to the ideas of sustainable and participatory planning and intended to expose the local potential in order to safeguard appropriate approach, including protection of resources, assurance of proper spatial governance and socialscape, ability to harness the potential of local heritage in the creation of new, socially acceptable, spatial quality, ability to foster the community spirit and social responsibility for protecting its local identity. The authors aspired to work out a model procedure of how we can use the existing resources in the process of creating new heritage, i.e., key driving force of development. The undertaken quantitative analysis of cultural and natural resources and their spatial distribution allowed the identification of respective concentration zones and their dominants. At this stage of the research, the evaluation process was omitted as planned to be included in further participatory planning stages. It was assumed that the participants should get engaged in the prioritizing the most valuable local resources. The participatory planning stage was a chance to confront all different voices, objectively evaluate respective resources, instill the need of identification with the place of residence and, finally, to work out socially acceptable solutions. Identification of potentials for the growth via methods

RANGE OF DISCIPLINES	ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING			SOCIOLOGY
TERRITORIAL RANGE	LEVEL 1. county scale	LEVEL 2. village scale	LEVEL 3. place scale	All scales
PURPOSE	defining the county potential in the scope of the development of the tourist function	identifying any legal barriers for the adopted scenarios of the village center development	classification and selection of optimal design solutions	empirical, sociological research
METHOD	determination of local natural resources and components of cultural heritage	comparative analysis of the local master plan and the physiognomic, functional and spatial studies	comparative analysis of the worked out concepts	ethnographic analysis
RESULT	increased awareness of the inhabitants as to the existing resources and increased tourist attractiveness of the area	delimitation of an area characterized with properties that facilitate forms and functions typical of a village center (structural centrality, space facilitating social integration)	supporting local community members, participants of the design popularity contest, to form objective opinions on the presented design concepts	local community cross-section

Table 1. Research methodology applied in the research process described; by B. Kaźmierczak.

zwyczajów oraz miejscowego rzemiosła i sztuki, będących podstawą kreowania nowego dziedzictwa. Autorzy przeprowadzili wieloaspektowe, kilkuletnie badania według metodologii zgodnej z ideą *placemaking*, zakończone interwencją urbanistyczną.

Interwencja urbanistyczna polegała na opracowaniu studium przestrzenno-społecznego rozwoju gminy, na podstawie którego sformułowano wytyczne dla studenckich konkursów projektowych; w ich wyniku powstała koncepcja architektoniczno-urbanistyczna centralnego obszaru wsi Tarnowo Podgórne. Studium zawierało następujące elementy:

- identyfikację istniejących walorów kulturowych i przyrodniczych w skali gminy, obejmującą wszystkie ośrodki osadnicze; dotyczyła ona charakterystyki funkcjonalnej terenów pałaców i dworów oraz innych – materialnych i niematerialnych – wartości historycznych i kulturowych;
- ewaluację możliwości wykorzystania walorów do budowania nowego dziedzictwa, uświadomionego i akceptowanego przez społeczność;
- analizę zapisów dokumentów planistycznych oraz ich korektę w odniesieniu do diagnozy postulującej wykorzystanie wartości kulturowych i przyrodniczych do ukierunkowywania rozwoju;
- badania w zakresie przestrzennym i społecznym wsi Tarnowo Podgórne służące identyfikacji istniejących atutów i mankamentów, rozumianych jako specyficzne komponenty dziedzictwa;
- szczegółowe analizy funkcjonalno-przestrzenne wsi służące wyznaczeniu miejsc ogniskujących życie społeczne o charakterze przestrzeni publicznych;
- organizację konkursów studenckich, których celem było zagospodarowanie głównej przestrzeni publicznej wsi, z obiektem Centrum Integracji Obywatelskiej, dostosowanej ofertowo do lokalnych potrzeb.

that combined experts' advice and participation of various stakeholders in the process of selecting local spatial forms—drivers of local customs, crafts and art—should stand a good chance for laying solid foundations for creating new heritage. The authors hereof have conducted multifaceted, several-year-long research in compliance with the placemaking idea, to arrive—as a result—at a specific urban intervention.

An urban intervention was planned to be designed based on a drawn up study of spatial and social development directions of the county. The guidelines of that study underlay the criteria for the organized students' design competitions, whereas the best selected work rendered the actual architectural design and urban plan to be implemented in the transformation process of the central area of Tarnowo Podgórne village. The aforementioned study of spatial and social development directions included the following:

- identification of the existing cultural and natural resources in the scale of the county including all settlements; this process mainly focused on the specification of functions of palaces and manor houses and other—material and immaterial—historical and cultural resources,
- evaluation of prospects how the resources can be used to create new, socially acknowledged and accepted, heritage,
- analysis of the wording of planning documentation and correction of such wording to account for the planned use of the cultural and natural resources within the framework of local development directions
- spatial and social research focused on the village of Tarnowo Podgórne to identify the existing strengths and weaknesses, defined as the unique heritage components;
- detailed functional and spatial analyses of the village in order to delimit focal points for the village life, suitable for the role of public space;

Planowanie dziedzictwa jako sposób łączenia przeszłości i przyszłości

Idea planowania dziedzictwa Ashwortha¹ stała się dla autorów inspiracją do poszukiwań właściwego sposobu ochrony ciągłości oraz świadomego wytwarzania dziedzictwa opartego na zidentyfikowanych walorach kulturowych i przyrodniczych. Koncepcja ta jest rozumiana jako tworzenie nowego kapitału przestrzenno-społecznego i przekształcanie tkanki zurbanizowanej w modelu partycypacyjnym na bazie wartości zastanych. Jest to szczególnie ważne w kontekście ochrony ciągłości i harmonijnego następowania nawarstwień wynikających ze zmieniającej się rzeczywistości przestrzenno-społecznej. Otaczające środowisko wpływa przecież na stan umysłu: wizualne wrażenia mogą pozytywnie lub negatywnie oddziaływać na psychikę, inspirując, motywując, kojąc – jeśli otoczenie jest harmonijne, lub odwrotnie: demotywując – jeśli brakuje równowagi i porządku². Zastąpienie tego, co zostało przerwane nowymi, nie zawsze współgrającymi z otoczeniem elementami, może mieć nieodwracalne skutki, powodujące trwałą degradację.

Planowanie dziedzictwa postrzegane jest w tym ujęciu jako możliwość wytworzenia pewnego wzorca zachowań – społecznych, przestrzennych i gospodarczych, który mógłby zostać uznany przez lokalną społeczność za „swój”. Jak podkreśla John Pendlebury³, dziedzictwo można zdefiniować jako współczesne wykorzystanie wyobrażonej przeszłości, co oznacza mobilizowanie do realizacji różnorodnych, aktualnych celów polityki publicznej. Alexey Krasheninnikov, Marina Lazareva, Irina Petrovskaya⁴ zauważają, że dziedzictwo służy wyeksponowaniu lokalnej specyfiki i tożsamości, dlatego tak istotna dla rewaloryzacji jest właściwa identyfikacja walorów kulturowych badanego obszaru, do których zdiagnozowania powinny służyć studia architektoniczne, urbanistyczne i historyczne⁵. Zabudowa i przestrzenie publiczne wpływają na rozpoznawalność miejsc, a tym samym definiują życie społeczne. Ramy te wytwarzane są w odniesieniu do lokalizacji ludzi i wydarzeń, więc ich głównymi ogniskami mogą być m.in. budynki historyczne, obiekty użyteczności publicznej czy przestrzenie publiczne – place i parki. Jest to bliskie założeniom *placemaking* i przeprowadzonej przez autorów interwencji urbanistycznej.

Wzmacnianie poczucia tożsamości, wytwarzanie mody na lokalność i budowanie dumy z indywidualności miejsca stanowią niezbędne elementy zapewniające skuteczne promowanie miejsc, a co za tym idzie: pobudzanie ich rozwoju. Akty identyfikacji z nowym miejscem i nowym stylem życia są ważnymi oczekiwaniami nowych i obecnych mieszkańców⁶. Postrzeganie miejsca przez mieszkańców oraz ich własna ocena indywidualnego przywiązania do przestrzeni i stopnia identyfikacji z nią determinują tożsamość miejsca⁷. Z tego względu dla autorów badań tak istot-

- organization of students' design competitions with the goal to respectively design and develop the main public space with the Center for Citizens Integration for the needs of the local community.

Heritage planning as a method of linking past and future

Asworth's idea of heritage planning¹ inspired the authors to search for appropriate methods that might protect the historical continuum and facilitate fully conscious spatial planning of heritage based on identified cultural and natural resources. The concept is understood as the creation of new spatial socialscape and the transformation of urbanscape through participatory planning on the basis of existing resources. Such an approach is vital, especially for the protection of historical continuum and assurance of harmonious development of the palimpsest landscape, as it can properly address the constantly changing spatial and social realities. Moreover, the environment that surrounds us affects our mental state: positive visual stimuli received from harmonious surroundings are community inspiring, motivating and soothing, and to the contrary, if space around us lacks balance and harmony, the negative visual impressions it evokes make the inhabitants disinterested and demotivated.² New development, ill-suited to the surroundings and interfering with the historical continuum, might have irrevocable adverse effects that will further entail permanent degradation.

Heritage planning consistent with the Ashworth's idea poses a chance for the creation of an acceptable for the local community model of social, spatial and economic procedures of conduct. As John Pendlebury³ stresses, heritage itself is conceptualized as the meanings attached in the present to the past, which means diverse and up-to-date goals of public policy can be mobilized and implemented. Alexey Krasheninnikov, Marina Lazareva, Irina Petrovskaya⁴ observe that heritage can expose local specifics and identity. In this sense, proper evaluation of cultural resources of the researched area is a prerequisite, whereas their evaluation cannot be validly made without architectural, urban planning and historical studies.⁵ Local architectural facilities and public places underlie the identifiability of places and their role as focal points of community life. The aforementioned identifiability may refer to places intended for gatherings of people or for housing social events, thus, to various historical buildings, public utility buildings or public spaces (squares and parks) as they attract public attendance. In many aspects this approach is close to the placemaking idea that the authors aspired to observe in the urban intervention they designed.

Strengthening the feeling of identity, creating consumer trends to buy locally sourced products and priding on one's own, unique place make up elements indispensable for a successful promotion of places, followed by stimulation of their development. Both new and old inhabitants should feel attached to a new place

ne było zastosowanie formuły partycypacyjnej, dzięki której możliwe jest wypracowanie prawidłowego rozwiązania. Przyjęcie orientacji czysto eksperckiej, z punktu widzenia architektów, urbanistów i konserwatorów, pozwala dostrzec elementy dziedzictwa, które mogą nie być uświadomione przez lokalną społeczność, a tym samym utrudnia wskazanie właściwego sposobu ich ekspozycji, ochrony i aktywizacji. Ocena socjologiczna służy profesjonalnej identyfikacji i ewaluacji zachodzących zjawisk, jednakże bez udziału i aprobaty lokalnej społeczności trudno osiągnąć zamierzone efekty. Planowanie uspołecznione zostało przez autorów uznane za instrument służący budowaniu świadomości i dumy z miejsca zamieszkania oraz wzmocnieniu lokalnej tożsamości.

W partycypacyjny model planowania przestrzennego wpisuje się koncepcja *placemaking*. Jest to podejście do przekształceń przestrzennych poprzez tworzenie miejsc inspirujących i nakłaniających użytkowników do wyobrażenia, a następnie współtworzenia przestrzeni publicznych, które są wyrazem potrzeb lokalnych społeczności. Wzmacniając więź między miejscami i ich odbiorcami, *placemaking* odnosi się do procesu współpracy i integracji, dzięki któremu możemy kształtować sferę publiczną, a tym samym maksymalizować wspólną wartość. *Placemaking*⁸ to planowanie uspołecznione, które służy promowaniu idei przeobrażenia przestrzeni miejskiej w sposób zorientowany na potrzeby mieszkańców i z ich udziałem. Jego celem jest inspirowanie kreatywnych wzorców użytkowania przestrzeni i wzmocnienie lokalnej tożsamości. *Placemaking* oznacza tworzenie wysokiej jakości miejsc, w których ludzie chcą mieszkać, pracować, bawić się, robić zakupy, uczyć się i wzajemnie odwiedzać⁹. Idea tworzenia miejsc może znaleźć zastosowanie w przypadku zarówno spontanicznych inicjatyw podejmowanych przez lokalną społeczność, jak i zaplanowanych działań jednostek samorządowych¹⁰. W kontekście planowanego tworzenia? miejsc działania sposoby ich realizacji są dobierane w sposób przemyślany, tak by podkreślić wartość marketingową przestrzeni. Działania inicjowane przez samą społeczność są zorientowane przede wszystkim na społeczne zadowolenie. Najważniejsza jest jednak symultaniczność działań odgórnych i oddolnych, która stanowi wyraz właściwie rozumianej ochrony dziedzictwa w kontekście globalnej nowoczesności¹¹.

Poszukiwanie tożsamości lokalnej – badania na przykładzie studialnym gminy i wsi Tarnowo Podgórne

Przyjęta metoda badawcza składa się z dwóch zakresów – socjologicznego i urbanistyczno-architektonicznego; drugi z nich został dodatkowo podzielony na trzy poziomy.

Zakres pierwszy – socjologiczny, poświęcony badaniom empirycznym z wykorzystaniem analizy etnograficznej – pozwolił na identyfikację stanu

and new lifestyle.⁶ The way a given place is perceived by the inhabitants, the way they feel emotionally attached to relevant space and how much they identify with it are inherent in placemaking.⁷ For the reasons mentioned above, the authors hereof are of the opinion that it is not possible to work out proper spatial solutions without the participatory planning model. Experts (architects, urban planners and sight conservators) are able to reveal certain components of heritage that have never before been acknowledged by the local community, and for that reason could not have been properly exposed, protected and actively used. Sociological assessment, included in the participatory planning, shall identify and evaluate the undergoing social phenomena, however, without the participation and acceptance of the local community, the desirable effects of the proposed changes are impossible to be attained. The authors see participatory planning as an efficient tool for creating awareness, building pride of the local resources and strengthening the local identity.

At the same time it shall be noted that the placemaking concept fully meets the criteria of the participatory planning model. By placemaking the authors understand a multi-faceted approach to spatial transformations that capitalizes on local inspiration and potential, with the intention of co-creating public spaces that fully respond to the needs of the local community. Strengthening the connection between people and places, placemaking refers to a collaborative and integrative process by which we can shape our public realm in order to maximize shared values. With community-based participation, an effective placemaking⁸ process focuses on true needs of the inhabitants and results in the need-driven creation of quality public spaces. The goal of placemaking is to stimulate sustainable models of space use and to strengthen local identity with a given place. Placemaking translates into the creation of high quality places that are attractive for people to live, work, play, do the shopping, learn and visit one another.⁹ Placemaking can be well accommodated for the purposes of spontaneously undertaken initiatives of the local community and for top planned works of the local authorities.¹⁰ It must be underlined here that in the context of works planned by the local authorities, methods of their performance are selected with the intention of exposing the marketing value of space. The bottom-up approach to planning (activities initiated by the local community) is mainly driven with social happiness and well-being. It is, thus, important to ensure that bottom-up and up-bottom initiatives converge and become mutually supportive, moving beyond the narrow focus of respective groups and, thus, properly protecting heritage in the context of our global modern realia.¹¹

Seeking local identity – research based on a case study of Tarnowo Podgórne rural county and village region

The adopted research method assumed a twofold study—one from a sociological perspective and the other from an architectural and urban planning per-

istniejącego i kondycji lokalnej społeczności. W jego rezultacie zdiagnozowano brak równowagi społecznej i powiązań między starymi a nowymi mieszkańcami, brak poczucia tożsamości lokalnej i potrzeby identyfikacji z miejscem, brak dumy z miejsca zamieszkania związany z odczuwaniem zakłóceń w harmonii przestrzennej i przyrodniczej, brak świadomości występujących lokalnie wartości. Wszystko to w konsekwencji przekłada się na brak dbałości o otoczenie – zarówno w ujęciu przestrzennym, jak i ekologicznym. Z badań socjologicznych wynika, że zidentyfikowane w gminie przemiany przestrzenne w ostatnich dziesięcioleciach nastąpiły w ramach dynamicznego rozwoju gospodarczego i nie zrównoważonego rozwoju społecznego, wywołując dysharmonię przestrzenną prowadzącą do rozmycia i częściowego zaniku lokalnej tożsamości.

Zakres drugi – obejmujący zagadnienia przestrzenne – składał się z trzech poziomów, w różnych skalach szczegółowości uwzględniających obszar gminy, wieś Tarnowo Podgórne oraz teren wyznaczony jako potencjalne centrum wsi z główną przestrzenią publiczną. Poziomy pierwszy i drugi dotyczyły zagadnień planistycznych i urbanistycznych i były ukierunkowane przede wszystkim na identyfikację potencjałów służących całej społeczności, w tym rozwojowi usług czy przestrzeni publicznych w celu integracji wokół lokalnych wartości i dziedzictwa oraz budowaniu infrastruktury turystycznej sprzyjającej jego ekspozycji, a także podwyższaniu jakości i atrakcyjności gminy. Poziom trzeci koncentrował się na specyfice funkcjonalno-przestrzennej wybranego fragmentu wsi, którego przekształcenia miały służyć ekspozycji istniejących wartości oraz integracji społecznej.

Poziom pierwszy: badania w skali gminy Tarnowo Podgórne – identyfikacja powiązań układu zieleni i ośrodków osadniczych

Celem badań urbanistycznych na poziomie gminy było znalezienie endogenicznych wartości wpływających na zwiększenie poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem oraz sprawdzenie potencjału kulturowego gminy, który mógłby stać się zaczynem przemian społeczno-ekonomicznych. Efektem była delimitacja stref o największym nasyceniu walorów kulturowych i przyrodniczych gminy i wsi oraz sformułowanie rekomendacji dotyczących przyszłych działań w zakresie tworzenia pożądanej oraz adekwatnej do możliwości i potrzeb oferty.

W ramach przyjętej metodologii badań przeprowadzono analizę porównawczą dokumentów planistycznych o charakterze kierunkowym oraz dokonano diagnozy możliwości rozwojowych opracowanej na podstawie identyfikacji zasobów przestrzennych: antropogenicznych i naturalnych. Przeprowadzona została analiza krytyczna zapisów obowiązujących dokumentów planistycznych pod kątem wykorzystania

spectively, the latter being additionally divided into three levels.

The first—sociological study—focused on empirical study based on ethnographic research and lay the foundations for the identification of the existing status quo and cross-section of the local community. As a result, it was found that the area lacked social balance and interconnections between the old and new inhabitants, that the feeling of place belonging and identification with the place was poor and that the inhabitants felt no pride of living in the place due to ill-suited interference with spatial and natural harmony and lack of awareness—on their part—of any existing local resources. This, in consequence, demotivated them from caring for the surroundings in terms of built-in and natural environment. The sociological study found that spatial transformations in the municipality in the last decades had been triggered by a dynamic business growth, which the social development failed to counterbalance. The resulting disharmonious space largely undermined the feeling of place belonging and, to some extent, annihilated local identity.

The second—architectural and urban planning study—analyzed spatial issues on three levels (different scales of detailed information): the county area, the village of Tarnowo Podgórne and the place designated as a potential center of the village with the main/central public space. Levels one and two concerned urban planning issues intended to identify potential benefits the entire community could capitalize on due to the development of commercial services, the development of socially integrating public space and the creation of tourist infrastructure that could properly expose local heritage and resources. Properly planned development could increase the quality and attractiveness of the entire county. The third level focused on the functional and spatial specifics of that part of the village that was selected to be respectively transformed in order to better expose the existing resources and to better serve the community integration.

Level 1: research in the scale of Tarnowo Podgórne county – identification of connections between the greenery layout and settlements

The urban planning research at the county level commenced with two goals in mind: (1) to find endogenic values that might strengthen the feelings of identity and place belonging and (2) to verify the cultural potential of the county that might trigger social and economic transformations. As a result, zones showing the highest concentration of cultural and natural resources of the county were delimited. It was then possible to work out recommendations on any future activities that might be desirable and adequate in view of the capacities and needs of the county.

The adopted research methodology included: (1) a comparative analysis of urban planning documents concerning the directions of development and (2) the diagnosis of growth potentials on the basis of the identified spatial (anthropogenic and natural) resources. The word-

zasobów dziedzictwa do wzmacniania tożsamości lokalnej gminy, natomiast badania *in situ* zostały poparte opracowaniem szerokiej dokumentacji fotograficznej i rysunkowej. Następnie dokonano analizy obowiązującego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” ze szczególnym uwzględnieniem kierunków rozwoju gminy. Zaproponowano weryfikację zapisów w odniesieniu do idei zrównoważonego rozwoju w aspektach społeczno-ekonomicznym, przestrzennym oraz kulturowym.

Zaobserwowano podział na północną część gminy, nieposiadającą praktycznie żadnych walorów, oraz bogatszą w nie część południową. Wieś Tarnowo Podgórne, która stanowi główny ośrodek gminny, leży w północnej części. Wnioskiem z badania było stwierdzenie, że jej rozwój powinien być ukierunkowany przede wszystkim na wykorzystanie istniejącego potencjału przestrzenno-społecznego do tworzenia interesującej oferty przemysłowo-biznesowej, uwzględniając potrzeby mieszkańców związane z integracją społeczną oraz kulturą, gdyż taka jest rola najważniejszych w gminie ośrodków osiedleńczych. Niestety, walory południowej części gminy okazały się nie dość mocne lub zbyt słabo wyartykułowane, aby mogły odegrać kluczową rolę w kształtowaniu tożsamości mieszkańców gminy i wsi Tarnowo Podgórne.

Rekomendacją w zakresie wspierania rozwoju głównego ośrodka osiedleńczego było wytworzenie w Tarnowie Podgórnym przestrzeni krystalizującej strukturę wsi, nadanie jej atrakcyjnej formy architektonicznej i zapewnienie pożądanej oferty funkcjonalnej i użytkowej poprzez stworzenie wokół niej głównej przestrzeni publicznej o charakterze integrującym społeczność. W kwestii działań możliwych do podjęcia poza wsią Tarnowo Podgórne wskazano potrzebę lepszego wykorzystania obiektów kulturowych, takich jak pałace czy dwory, poprzez rozwijanie infrastruktury turystycznej, zwiększanie dostępności komunikacyjnej oraz promowanie wiedzy na temat walorów kulturowych i przyrodniczych gminy Tarnowo Podgórne.

Poziom drugi: badania wsi Tarnowo Podgórne – identyfikacja wewnętrznego potencjału rozwojowego

Celami badań były: wskazanie dogodnej lokalizacji dla nowej przestrzeni publicznej krystalizującej strukturę oraz ogniskującej życie społeczne wsi; określenie ewentualnych barier prawnych dla przyjętych scenariuszy rozwoju centrum wsi; wymodelowanie możliwych układów przestrzennych i poddanie ich społecznej ewaluacji w celu uzyskania wiedzy na temat potrzeb przyszłych użytkowników.

Metodologia badawcza na tym poziomie obejmowała analizy fizjonomiczne i wielokryterialne studia funkcjonalno-przestrzenne struktury wsi oraz analizę porównawczą obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wyników badań

ing of applicable planning documentation was critically analyzed in view of possible uses of heritage resources for the purpose of strengthening the local (county) identity. In situ research was supported with extensive photographic documentation and drawings. Next, the binding Spatial Development Conditions and Directions Study was analyzed, with particular attention paid to planned directions of county development. The analyses resulted in proposed modifications to the wording of the planning documentation to comply with the idea of sustainable development in social, economic, spatial and cultural terms.

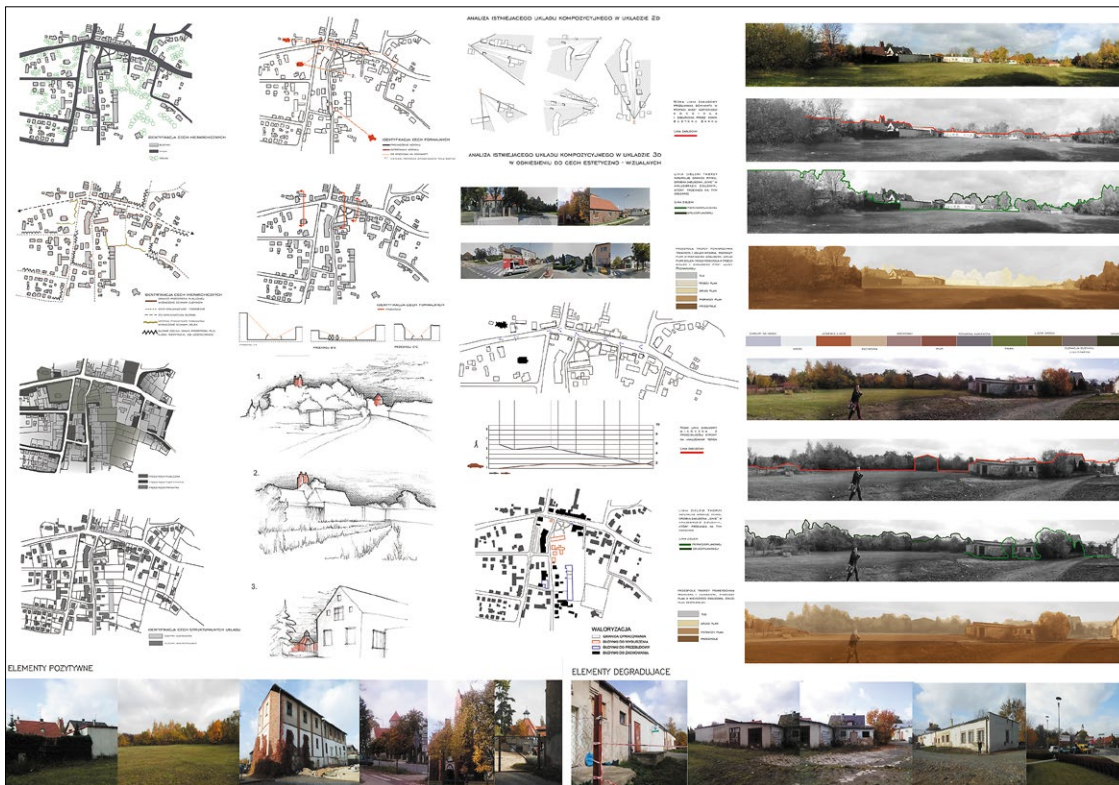
It was, further, observed that the county was clearly divided into a northern part, highly depleted of resources, and a southern part, which concentrated most of them. The village of Tarnowo Podgórne, that makes up the major center of the county, is situated in the northern part. The research was concluded with the statement that the development of the county should mainly focus on the use of existing spatial and social potential in order to create an interesting industrial and business offer, with the account for the needs of the inhabitants as regards social integration and culture because this is the role of a major settlement in the county. Unfortunately, the resources, that the southern part of the county had, proved too weak or too poorly exposed to play any important role in creating identity of the inhabitants of Tarnowo Podgórne county and village.

To strengthen the role of the major settlement in the county, it was recommended to create space in the village of Tarnowo Podgórne that would be able to meet the criteria of a structural centrality and serve as the focal point. It was further noted that not only should an attractive architectural form be envisaged for such space, but also a wide range of functions, including the role of public utility space. To meet this ambitious goal, the main public space around this focal point needed to show the community integrating characteristics. As regards possible works to be undertaken outside of Tarnowo Podgórne village, the following was advocated: (1) enhanced use of cultural facilities, such as palaces and manor houses, via their adaptation to serve catering and tourist accommodation functions, (2) increased transport access and (3) promotion of know-how on cultural and natural resources situated in Tarnowo Podgórne county.

Level 2: research in the scale of Tarnowo Podgórne village – identification of internal development potential

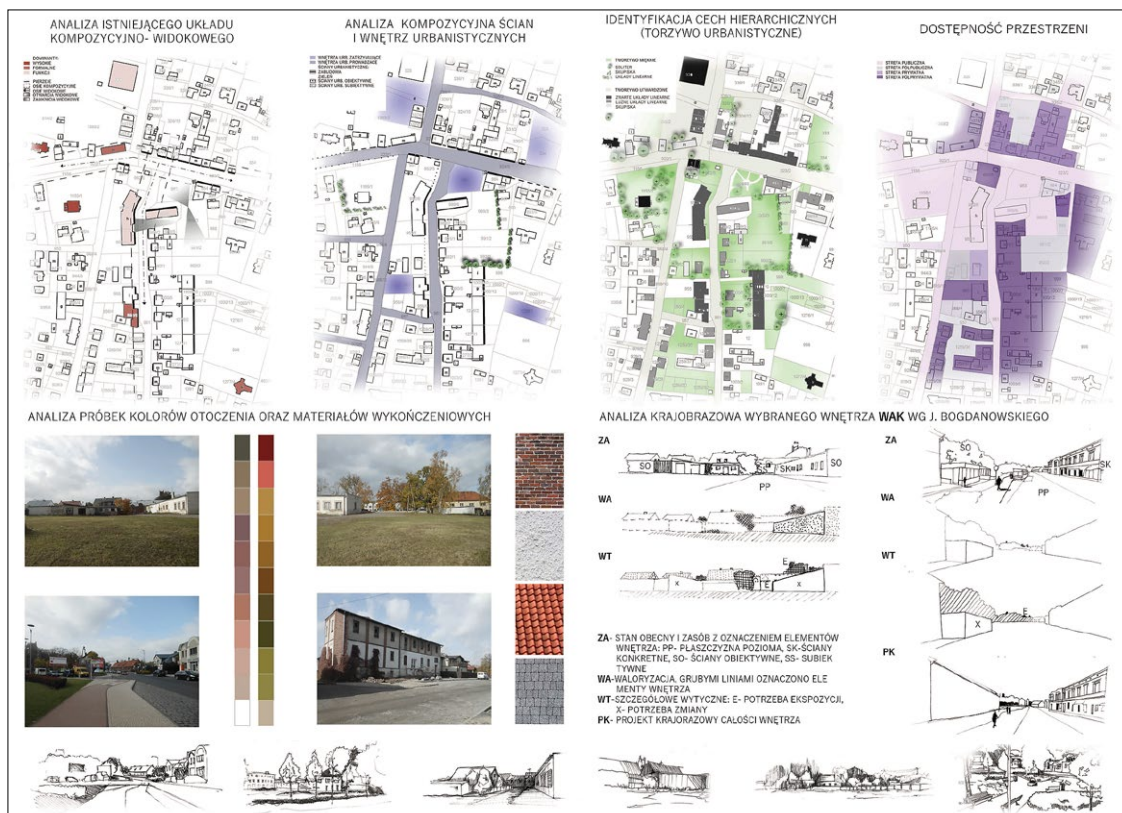
The research goal at this level was to (1) identify a convenient location for new public space in the village of Tarnowo Podgórne that would be able to meet the criteria of a structural centrality and serve as the village life focal point; (2) develop models of all possible spatial layouts and (3) subject them to the evaluation by the public in order to learn what the needs of the future users are.

The methodology adopted for this level of research included: (1) the physiognomic analyses, (2) multi-

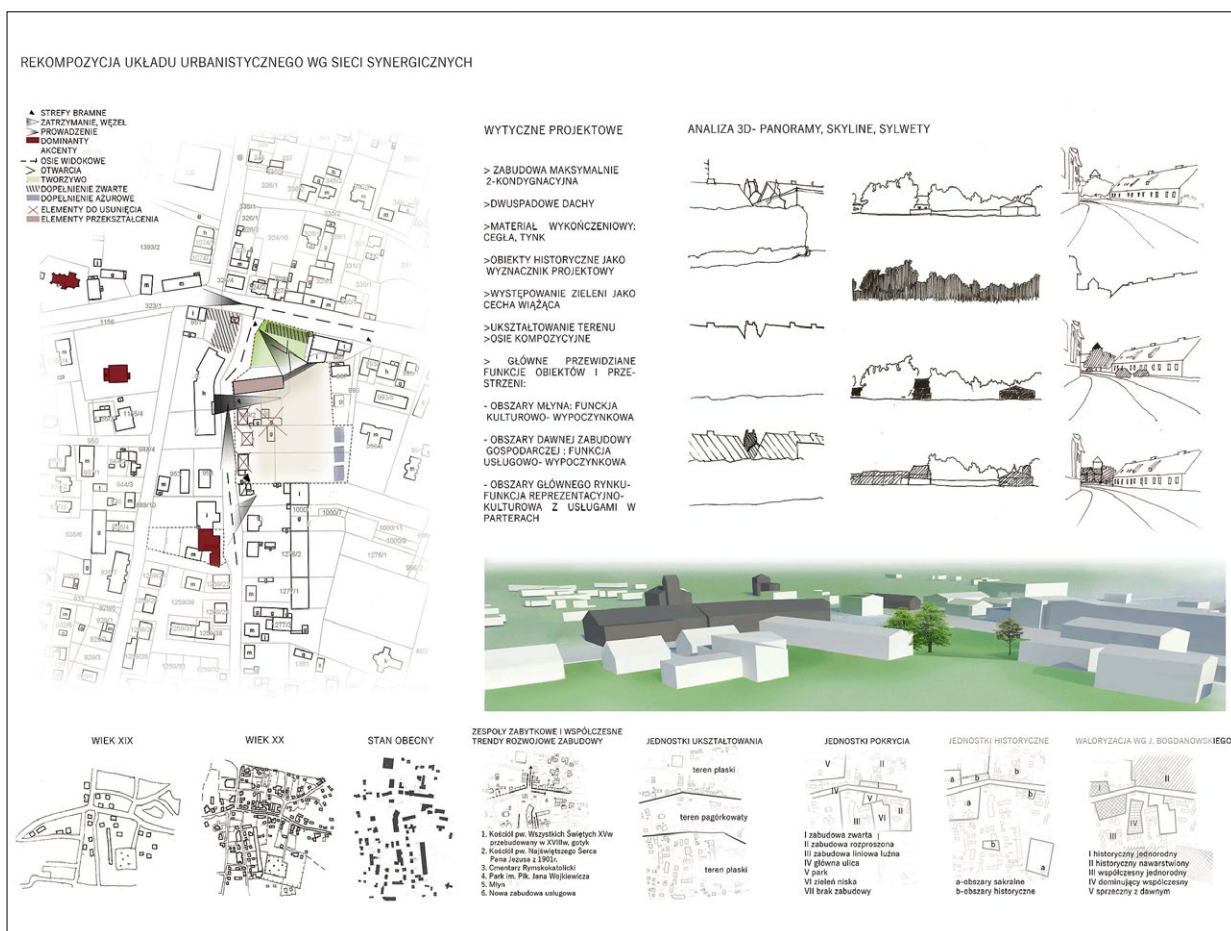
Ryc. 1. Analiza istniejących zasobów przestrzennych oraz walorów krajobrazowych i kompozycyjnych wsi Tarnowo Podgórne, 2015/2016; oprac. stud. A. Zabratyńska, D. Roszyk.

Fig. 1. Analysis of the existing spatial, natural and compositional assets of the village of Tarnowo Podgórne 2015/2016; by A. Zabratyńska, D. Roszyk.

Ryc. 2. Analiza istniejących zasobów przestrzennych oraz walorów krajobrazowych i kompozycyjnych wsi Tarnowo Podgórne, 2015/2016; oprac. stud. K. Wankiewicz, S. Tylus.

Fig. 2. Analysis of the existing spatial, natural and compositional assets of the village of Tarnowo Podgórne 2015/2016; by K. Wankiewicz, S. Tylus.

Ryc. 3. Przykład jednego z opracowań dotyczących kształtowania przestrzeni centralnej wsi Tarnowo Podgórze, 2015/2016; oprac. stud. K. Wankiewicz, S. Tylus.

Fig. 3. An example of studies concerning the shaping of the central space in Tarnowo Podgórze village, 2015/2016; by: K. Wankiewicz, S. Tylus.

własnych. W wyniku porównań udało się wyznaczyć granice o cechach sprzyjających przyjęciu formy i funkcji charakterystycznej dla przestrzeni krystalizujących i aktywizujących centrum¹². Efektem badań było wypracowanie 13 koncepcji architektoniczno-urbanistycznych stanowiących swoistą rekomendację dotyczącą zakresu i formy implementowanych zmian. Koncepcje te wykonane zostały przez studentów Wydziału Architektury Politechniki Poznańskiej, którzy na podstawie własnych studiów starali się prognozować kierunek przemian. W różnym zakresie odnoszono się do wypracowanych wcześniej wniosków, pozostawiając autorom dowolność w zakresie formy i zestawu proponowanych funkcji.

Ostatnim etapem badań na tym poziomie było skonfrontowanie wypracowanych rozwiązań z mieszkańcami wsi. Plansze z koncepcjami zaprezentowane zostały w Starym Młynie, położonym w sąsiedztwie terenu objętego opracowaniem. Towarzyszące wystawie prac konkursowych spotkania i dyskusje z lokalną społecznością stały się podstawą wizji pożądanej przestrzeni uwzględniającej potrzeby i aspiracje mieszkańców Tarnowa Podgórnego. W wyniku plebiscytu wyłoniono zwycięski projekt, a ogłoszenie wyników stało się wydarzeniem,

ple-criteria studies of functional and spatial structure of the village as well as (3) a comparative analysis of the applicable local master plans and the authors' own research results. The comparisons made rendered specific borderlines of the area that met all the criteria posed for the form and functions characteristic of a structural centrality and a community life integrating center.¹² As a result, thirteen architectural and urban planning concepts were proposed, each advocating unique solutions concerning the scope and form of the changes. The concepts were proposed by the students of the Faculty of Architecture, Poznań University of Technology, who, based on their own studies, made individual forecasts of the future transformations. The students' proposals to different extents addressed the earlier made conclusions. The competition criteria posed no limitations as to the forms and functions envisaged in the designs.

The last stage of this level of research envisaged a confrontation of the proposed solutions with opinions of the village inhabitants. Mock-up boards displayed the proposed concepts in Stary Młyn building, which is located nearby the area concerned. Meetings and discussions with the local community members that accompanied the exhibition of the competition works laid the foundations for a joint vision of space

w którym wzięli udział mieszkańcy, władze gminy, zainteresowani inwestorzy, a także przedstawiciele środowiska akademickiego i studenci.

Tylko dzięki udziałowi społecznemu udało się uchwycić specyfikę relacji społecznych istniejących w Tarnowie Podgórnym. To właśnie czynnik społeczny na etapie planowania nadał działaniom cech indywidualnych, co stanowi istotę działań w warunkach kryzysu tożsamości i niewystarczającej świadomości w zakresie potencjału rozwojowego. Konfrontacja pomysłów z potrzebami artykułowanymi bezpośrednio przez mieszkańców dała ostateczny, satysfakcjonujący wszystkie strony wynik.

Poziom trzeci: badania w skali fragmentu centrum wsi Tarnowo Podgórne – tworzenie głównej przestrzeni publicznej

Na tym poziomie najważniejszym aspektem przestrzennym była identyfikacja zasobów tkanki zabudowanej i układu urbanistycznego w odniesieniu do zdiagnozowanych wartości kulturowych. Dokonano weryfikacji i uzupełnień w zakresie istniejących wartości kulturowych i przestrzennych w celu określenia potencjału do wytworzenia nowego dziedzictwa. Założeniem jest uwypuklenie istniejących zasobów poprzez dodanie nowych, zharmonizowanych z otoczeniem elementów, a także uporządkowanie dysharmonijnej przestrzeni i nadanie jej nowego społecznego znaczenia. Punktem wyjścia do działań na tym etapie była konieczność weryfikacji opracowanego na zlecenie gminy projektu placu z parkingiem, zlokalizowanego w centralnej części Tarnowa Podgórnego. Przedstawiona koncepcja nie stanowiła rozwiązania, które mogłoby pozytywnie wpłynąć na jakość kompozycyjną i ład przestrzenny, wręcz przeciwnie: utrwalałaby złe wzorce urbanistyczne, dzieląc przestrzeń i podporządkowując funkcje dominacji ruchu samochodowego, jednocześnie spychając potrzeby społeczne na margines. Autorzy artykułu zaproponowali kontynuację badań w skali wybranego fragmentu wsi tej wyjątkowo ważnej z punktu widzenia przestrzenno-społecznej atrakcyjności przestrzeni publicznej.

Metoda prowadzenia badań na tym etapie polega na analizie porównawczej wypracowanych rozwiązań w celu klasyfikacji i wyłonienia optymalnych rozwiązań projektowych, dotyczących stworzenia głównej przestrzeni publicznej wsi wraz z obiektem o funkcji publicznej i o integrującym społeczność charakterze. Do analizy wykorzystano kryteria pozwalające dokładniej określić pożądane cechy proponowanych rozwiązań przestrzennych. Powiązano je z wytycznymi wskazanymi przez ekspertów. Władze miasta i inwestorzy za najważniejsze wytyczne nowego zagospodarowania terenu uznali zapewnienie funkcji mieszkaniowej i usługowej jako głównych elementów tworzących przestrzeń centralną. Zwrócili też uwagę, by w jak najmniejszym stopniu ingerować w strukturę własności terenów.

that could properly respond to the needs and aspirations of Tarnowo Podgórne inhabitants. The first prize award ceremony proved to be an important event, that attracted the inhabitants, county authorities, interested investors and representative academics and students.

Owing to the participatory planning formula, social relations typical of Tarnowo Podgórne were successfully identified. Involvement of various social groups into the planning stage can successfully customize the plans up to the satisfaction of all stakeholders and can efficiently address the identity crisis and inadequate social awareness of the area growth potential. Confrontation of ideas proposed by the students with the needs directly voiced by the inhabitants resulted in a solution that was satisfactory to all the parties involved.

Level 3: research in the scale of Tarnowo Podgórne village center – creation of the main public space

At this level of research, identification of resources inherent in the developed tissue and the urban planning layout in reference to their cultural value was the most important aspect. The existing cultural and spatial resources were verified and supplemented with the intention to define their potential for the creation of new heritage. The underlying assumption was to better expose the existing resources through addition of new, harmoniously blending with the environment components, and to restore harmony to space as well as assign the space with a new, socially integrating role. At this level of research, it was necessary to verify the contracted by the county officials design of the square with a car park, located in the central part of Tarnowo Podgórne. The aforementioned design failed to pose a satisfactory solution that might positively contribute to the quality of composition and spatial governance. To the contrary, it could only reinforce unsuitable urban planning models by dividing space and subjecting it to vehicle traffic dominance, at the same time, marginalizing the social needs. The authors hereof proposed that the research at the scale of the selected part the village be continued because, in view of the spatial and social attractiveness of that public space, the area stood a good chance of conversion in compliance with the jointly agreed criteria.

The research method at this stage consisted in a comparative analysis of developed solutions in order to classify and select optimal designs proposed for the main public space of the village, with a public utility building intended for social integration. For the purpose of the aforementioned analysis the authors applied the qualification criteria more precisely defining the desirable features underlying the proposed spatial solutions. These were next linked to the guidelines worked out by the experts. The municipal authorities and investors agreed that the most important guidelines to be included in the new local master plan were those pertaining to residential and commercial functions,

Ryc. 4. Zwycięski projekt Centrum Integracji Obywatelskiej wyłoniony w ramach studenckiego konkursu architektoniczno-urbanistycznego „Złąka – zŁączyć, Kształcić i Aktywizować” 2017; oprac. stud. K. Wnuk, Z. Wysoczyńska.

Fig. 4. The winning design of the Center for Citizens Integration, selected within the framework of the architectural and urban planning design competition “Złąka – zŁączyć, Kształcić i Aktywizować” 2017; by: K. Wnuk, Z. Wysoczyńska.

Analizy ekspertów dotyczyły bardziej ogólnego ujęcia urbanistycznego i kładły nacisk na wykorzystanie istniejących uwarunkowań i walorów do tworzenia czytelnej kompozycyjnie, harmonijnej przestrzennej, atrakcyjnej funkcjonalnie i społecznie przestrzeni, która oferując nową jakość, daje szansę na odpowiednie wyartykułowanie lokalności i charakteryzujących ją zasobów kulturowych i przyrodniczych, np. poprzez wprowadzenie dominanty kompozycyjnej: formalnej bądź wysokościowej. Postulaty te wskazywały również konieczność stworzenia przestrzeni centralnej o charakterze krystalizującym układ urbanistyczny, złożonej z wnętrz urbanistycznych, które staną się miejscami aktywności społeczno-przestrzennej i właściwą oprawą do ekspozycji zastanych zasobów. Wyznaczone zostały przestrzenie, które ze względu na położenie i walory mają szansę odegrać rolę najważniejszych przestrzeni publicznych w obszarze centralnym wsi Tarnowo Podgórne. Należą do nich:

- odrestaurowany i zaktywizowany funkcjonalnie teren z zabudową Starego Młyna;
- teren, na którym planowana jest budowa Centrum Wymiany Wiedzy i Edukacji;
- centralny plac z terenem towarzyszącej zieleni, na którym planowane jest stworzenie głównej przestrzeni publicznej z obiektem Centrum Integracji Obywatelskiej.

Po zebraniu wszystkich uwag, obserwacji i rekomendacji, zostały one pogrupowane merytorycznie i podzielone na trzy grupy tematyczne. Kolejnym krokiem było przypisanie do nich wag uwzględniających procentowy udział wytycznych w zależności od poszczególnych zakresów przyjętego kryterium: kryterium formalne i kompozycyjno-widokowe, obejmujące

seen as key components of any central space. They also acknowledged that interference with the land ownership structure should be curbed to the minimum. The analyses of experts concerned a more general approach to urban planning and strongly advocated making use of the existing conditions and resources in a spatially harmonious, functionally attractive and socially integrating compositional layout, whose new quality could successfully articulate local characteristics and expose local cultural and natural resources. Introduction of a compositional (formal or height) dominant was a proposed example. Also the experts recommended that central space be designed as space meeting the criteria of a structural centrality for the urban layout, composed of focal points for social and spatial activities, able to properly expose the existing resources. Accounting for location and resources, relevant areas were proposed for the role of the main public space in the central area of Tarnowo Podgórne village. These included:

- renovated and functionally active area with Stary Młyn development;
- area planned for the construction of the Center for the Exchange of Knowledge and Education;
- central square with adjacent green areas, planned to serve the role of the main public space, with the Center for Citizens Integration.

All the collected notes, observations and recommendations were next grouped as per their subject matter into three topic groups. Another step consisted in allocating weight based on the percentage share the guidelines represented in the adopted criteria: formal, compositional and landscape criteria with three guidelines included (60%), functional, utility and economic criteria with one guideline included (20%), legal and

trzy wytyczne (60%), kryterium funkcjonalno-użytkowe i ekonomiczne z jedną wytyczną (20%), kryterium prawnoorganizacyjne z jedną wytyczną (20%). Celem tego działania było zwiększenie czytelności spodziewanych efektów przestrzennych i społeczno-ekonomicznych wynikających z realizacji poszczególnych koncepcji, a także lepsza prezentacja i porównywalność wypracowanych koncepcji projektowych.

Wnioski stanowiły podstawę opracowania wytycznych do konkursu studenckiego na zagospodarowanie centralnej przestrzeni publicznej wsi Tarnowo Podgórne i lokalizację obiektu o charakterze integrującym społeczność – Centrum Integracji Obywatelskiej.

Wnioski z badań stanowiły bazę w zakresie wymogów funkcjonalnych, kompozycyjno-widokowych i technicznych dla projektowanego kompleksu obiektów wraz z jego najbliższym otoczeniem, które ma stanowić inspirującą, atrakcyjną i wysokiej jakości przestrzeń publiczną służącą integracji mieszkańców. Można zatem stwierdzić, że projekt został organicznie wyłoniony z potrzeb lokalnych, za aprobatą lokalnych władz i przy udziale niezależnych ekspertów z zakresu architektury i socjologii. Warto podkreślić, że na podstawie nagrodzonego projektu studenckiego opracowano koncepcję architektoniczno-urbanistyczną i na początku roku 2021 rozpoczęto budowę Centrum Integracji Obywatelskiej.

Podsumowanie

Kilkuletni proces badawczy zaowocował wieloma debatami, spotkaniami, analizami i działaniami łączącymi dwie dyscypliny: socjologię i architekturę. Celem było ukierunkowanie rozwoju gminy zgodnie z ideami planowania dziedzictwa i *placemaking*. Pierwsza posłużyła opracowaniu propozycji rozwoju oferty turystycznej wykorzystującej istniejące walory przyrodniczo-kulturowe i służącej stymulacji rozwoju społeczno-gospodarczego, druga natomiast doprowadziła do wyłonienia przestrzeni, które w przyszłości mogą stać się istotnymi dla lokalnej społeczności miejscami sprzyjającymi integracji społecznej i wzmacnianiu poczucia lokalnej tożsamości. Przedstawiony przykład gminy i wsi Tarnowo Podgórne służy nie tylko opisaniu osiągniętych wyników badań, lecz przede wszystkim prezentacji przyjętej metodologii. Socjologiczne badania etnograficzne stanowiły podstawę identyfikacji sytuacji społecznej i punkt wyjścia do sformułowania diagnozy, w której głównym postulatem była konieczność zintegrowania mieszkańców i uświadomienia im wartości zastanego dziedzictwa materialnego i niematerialnego. Badania urbanistyczne i architektoniczne, o charakterze ilościowym, miały na celu zobrazowanie bogactwa walorów kulturowych i przyrodniczych. Najważniejszymi osiągnięciami badań było kompleksowe opracowanie studialne powstałe na podstawie przyjętej metodologii. Opracowanie graficzne i tekstowe nakłada korektę na zapisy obowiązujących w gminie dokumentów pla-

organizacyjnych z jedną wytyczną (20%). The purpose of the procedure was to increase the clarity of the expected spatial, social and economic results that individual concepts could render and to ensure better presentation of the proposals and their comparability.

Conclusions drawn formed the basis for the guidelines underlying the students' design competition for the development of the central public space in the village of Tarnowo Podgórne and for the location of a community integrating center—the Center for Citizens Integration.

The research conclusions lay the bases for functional, compositional, landscape and technical requirements applicable to a complex of buildings with its surroundings, worked out in order to render inspiring, attractive and high quality public space facilitating social integration. Therefore, it is quite right to state that the design organically stemmed from local needs, gained full approval of the local authorities and was shaped by independent experts in the field of architecture and sociology. The concept proposed in the students' competition winning work was incorporated into the architectural and urban design of the Center for Citizens Integration, whose construction started in 2021.

Conclusions

Our several-year-long research entailed many debates and meetings, analyses and factual works in two, mutually supportive disciplines: architecture and sociology. Our goal was to effectively influence the county development directions and transform them to comply with two ideas: heritage planning and placemaking. By incorporating the existing natural and cultural resources, heritage planning underlay the development program of county tourist services, also intended to stimulate social and business growth. By reference to placemaking, the authors succeeded in identifying space that could in the future play the community integrating role and strengthen the feeling of belonging to a place. The presented example of Tarnowo Podgórne village and county shows not only the results obtained at relevant research levels but above all, the methodology used to arrive at particular solutions. Ethnographic research made within the sociological study lay the foundations for the identification of the existing status quo and cross-section of the local community. Based thereon, the authors were able to conclude that the inhabitants lacked any social integration and were unaware of the value of the local material and immaterial heritage and that these two issues had to be addressed. Quantitative urban and architectural studies aimed to reveal cultural and natural resources of the county. The resultant comprehensive case study developed in compliance with the adopted methodology shall be deemed as a vital achievement of the research. The worked out plans, maps and textual recommendations have proposed relevant corrections to the urban planning documents adopted by the Community Office

nistycznych i wskazuje rozwiązania, które mają służyć lepszej ekspozycji istniejących zasobów i sprzyjać ładowi przestrzennemu. Raport końcowy, w którym określono również nowe, dotąd nieuświadomione lub występujące jedynie w formie załączkowej sposoby aktywizacji społeczno-gospodarczej, stanowi przyczynek do opracowania nowej strategii rozwoju gminy, zapewniającej jej bardziej zrównoważony i społecznie wrażliwy rozwój.

to respectively align the local master plan to solutions facilitating better exposure of the existing resources and good spatial governance. The final report identified new, never recognized before, or present just in a very basic form, solutions for social and business growth. It proved an important study for the county, which allowed the local authorities to work out an amended strategy of development. The new approach stood a chance of safeguarding a more sustainable and socially-driven growth.

Bibliografia / References

Opracowania / Secondary sources

- Ashworth Gregory J., Phelps Angela, *The Cultural Construction of Heritage Conservation*, [w:] *The Construction of Built Heritage: A North European Perspective on Policies, Practices and Outcomes*, red. Angela Phelps, Gregory J. Ashworth, Bengt O.H. Johansson, New York 2018.
- Bernardo Fátima, Palma-Oliveira José Manuel, *Place identity, place attachment and the scale of place: The impact of place salience*, „Psychology” 2013, nr 4.
- Erickson Bill, Roberts Marion, *Marketing local identity*, „Journal of Urban Design” 2007, nr 2 (1).
- Krasheninnikov Alexey, Lazareva Marina, Petrovskaya Irina, *Local Identity Framework of Built Environment*, Conference Proceedings of 5th International Multidisciplinary Scientific Conference On Social Sciences And Arts Sgem, 2018, <https://www.sgemsocial.org/index.php/conference-topics/jresearch?view=publication&task=show&id=1207>.
- Lew Alan, *Tourism planning and place making: place-making or placemaking?*, „Tourism Geographies” 2017, nr 19 (3).
- Ludwig Bogna, Wróblewski Sebastian, Lisowska Agnieszka, Dorota Balińska-Ciężki, Grażyna Balińska, *Method of developing conservation guidelines for revital-*

isation of the historical urban ensembles cultural landscape, „Architecture, Civil Engineering, Environment” 2020, nr 1.

Małachowicz Edmund, Małachowicz Maciej, *Konserwacja i rewaloryzacja architektury w środowisku kulturowym*, Wrocław 2007.

Pendlebury John, *Heritage and Policy*, [w:] *The Palgrave Handbook of Contemporary Heritage Research*, red. Steve Watson, Emma Waterton, Basingstoke 2014.

Pendlebury John, Porfyriou Heleni, *Heritage, urban regeneration and place-making*, „Journal of Urban Design” 2017, nr 22 (4).

Wortham-Galvin Brooke, *Mythologies of placemaking*, „Places” 2008, nr 20 (1).

Wyckoff Mark, *Definitions of placemaking: Four different types*, „Planning & Zoning News” 2014, nr 32 (3).

Wyckoff Mark, Neumann Brad, Pape Glenn, Schindler Kurt, *Placemaking as and economic development tool: A placemaking guide*, East Lansing 2015.

Źródła elektroniczne / Electronic sources

- <https://www.pps.org/article/what-is-placemaking-en>.
<https://www.pps.org/article/what-is-placemaking>.
<https://www.tarnowo-podgorne.pl/gmina/informacje-podstawowe/historia>.

¹ G.J. Ashworth, A. Phelps, *The Cultural Construction of Heritage Conservation*, [w:] *The Construction of Built Heritage: A North European Perspective on Policies, Practices and Outcomes*, red. A. Phelps et al., New York 2018.

² B. Ludwig et al., *Method of developing conservation guidelines for revitalisation of the historical urban ensembles cultural landscape*, „Architecture, Civil Engineering, Environment” 2020, nr 1, s. 57–76.

³ J. Pendlebury, *Heritage and Policy*, [w:] *The Palgrave Handbook of Contemporary Heritage Research*, red. S. Watson, E. Waterton, Basingstoke 2014, s. 426–441; J. Pendlebury, H. Porfyriou, *Heritage, urban regeneration and place-making*, „Journal of Urban Design” 2017, nr 22 (4), s. 429–432.

⁴ A.V. Krasheninnikov et al., *Local Identity Framework Of Built Environment*, Conference Proceedings of 5th International Multidisciplinary Scientific Conference On Social

Sciences And Arts Sgem, 2018, <https://www.sgemsocial.org/index.php/conference-topics/jresearch?view=publication&task=show&id=1207> (dostęp: 2 III 2021).

⁵ E. Małachowicz, M. Małachowicz, *Konserwacja i rewaloryzacja architektury w środowisku kulturowym*, Wrocław 2007.

⁶ B. Erickson, M. Roberts, *Marketing local identity*, „Journal of Urban Design” 2007, nr 2 (1), s. 35–59.

⁷ F. Bernardo, J. Palma-Oliveira, *Place identity, place attachment and the scale of place: The impact of place salience*, „Psychology” 2013, nr 4.

⁸ Definicja sformułowana przez Project for Public Spaces, <https://www.pps.org/article/what-is-placemaking-en> (dostęp: 2 III 2021).

⁹ M. Wyckoff, *Definitions of placemaking: Four different types*, „Planning & Zoning News” 2014, nr 32 (3); M.A. Wyckoff et al., *Placemaking as and economic development tool: A placemaking guide*, East Lansing 2015.

¹⁰ A.A. Lew, *Tourism planning and place making: place-making or placemaking?*, „Tourism Geographies” 2017, nr 19 (3), s. 448–466.

¹¹ B.D. Wortham-Galvin, *Mythologies of placemaking*, „Places” 2008, nr 20 (1), s. 32–39.

¹² Park imienia płk. Jana Wojkiewicza jest zlokalizowany w centralnej części wsi i przylega do najważniejszego traktu o charakterze handlowym, a zarazem głównej osi kompozycyjnej całej wsi – ul. Poznańskiej. Charakteryzuje się ona, jako jedyna we wsi, zwartą zabudową tworzącą pierzeję. Dodatkowo teren sąsiaduje z istotnymi funkcjonalnie elementami struktury urbanistycznej, jak: urząd gminy,

kościół i centrum handlowo-usługowe, które stanowią doskonale funkcjonalne i znaczeniowe tło dla ewentualnej lokalizacji głównej przestrzeni integrującej i kulturotwórczej we wsi. Niestety, teren ten, oprócz wymienionych zalet, posiada cechy, które mogą stanowić barierę dla implementacji nowej struktury. Najważniejsze dwa ograniczenia to zróżnicowana struktura własności oraz plan miejscowy zakładający w tym miejscu zabudowę mieszkaniową – wielorodzinną. Dodatkowo teren jest już w części zagospodarowany jako zielony skwer, a istniejący układ komunikacyjny wymaga korekt.

Streszczenie

Problem dotyczy wykorzystania nieświadomych i nie w pełni zidentyfikowanych walorów kulturowych i przyrodniczych jako podstawy do przeprowadzenia przeobrażeń przestrzenno-społecznych w ramach interwencji urbanistycznej. Fundament badań stanowi koncepcja planowania dziedzictwa rozumiana jako wzmacnianie lokalnej tożsamości poprzez łączenie przeszłości z przyszłością w ramach skoordynowanego i zrównoważonego rozwoju. Celem jest identyfikacja nieświadomego dziedzictwa i wzmocnienie dumy mieszkańców z przynależności do miejsca. Autorzy prezentują badania własne, obejmujące badania etnograficzne, socjologiczne i architektoniczno-urbanistyczne według metodologii opracowanej zgodnie z ideą *placemaking*. Szczególnie ważne było przyjęcie orientacji partycypacyjnej i poddanie uzyskanych wyników badań społecznej ewaluacji. Efektem jest identyfikacja ilościowa zasobów wraz z ich rozmieszczeniem w obrębie badanej gminy oraz opracowanie studium jej przestrzenno-społecznego rozwoju.

Abstract

This article focuses on the issue of exposure of cultural and natural resources that have failed to be fully recognized or consciously acknowledged by the local community and the local government but can create a new functional and spatial offer of a given area. In this respect, the authors refer to the heritage planning understood as a concept of strengthening the local identity and linking past with the future by way of a coordinated and sustainable development. The authors, furthermore, view social evaluation and participatory planning as important criteria underlying a successful area transformation. The article also includes references to the concept of placemaking, perceived as a tool that can strengthen the feeling of place belonging and promote local identity. The authors present their own research made in the span of several dozen of years, which includes sociological, architectural and urban planning issues a rural county located in the Greater Poland region, in close vicinity of the city of Poznań, had to solve.